

מבוא לכלכלה או מבוא לקלקלה?

פרופ' רם פרוסט

פרופ' אשר כהן

האוניברסיטה העברית.

אין חדש תחת השמש אמר קהלת, וידע מה הוא אומר. כמו ריטואל ידוע מראש נקלעת מערכת ההשכלה הגבוהה למשבר עמוק, ופקידי האוצר ושולחיהם בעיתונות הכתובה שולפים מסל המחזור כתבות המבזות את חברי הסגל האקדמי, תוך שימוש בטעוניהם שחוקים שכבר מזמן אבד עליהם הכלח. לפעמים עולה תהיה האם אכן מאמינים הכתבים בטעוניהם הללו שהם מורחים על הדף. כך למשל למדנו ב"מבוא לכלכלה" מאת טל לוי כי חברי הסגל הבכיר מרוויחים 25 אלף שקל בעבור 6 שעות הוראה, וכי יתרת זמנם מוקדשת למחקר ללא פיקוח וללא תגמול לחרוצים. זאת ועוד, מאחר והמרצים ה"מוכשרים" מתוגמלים כמו חבריהם ה"לא מוכשרים" בורחים המוכשרים לחו"ל, הסבר מופלא לתהליך העגום של בריחת המוחות מהארץ. אין טעם לנסות ולהבין את המניעים העלומים שמאחרי כתבות שכאלה, פשוט הרבה יותר לומר דברים כהווייתם.

הבה נבחן אם כן את העובדות. מבנה השכר של חברי הסגל האקדמי מורכב משכר בסיס, ושורת תוספות שכולן מבוססות על השקעה והצטיינות אקדמית. לפיכך, בניגוד לדבריו של טל לוי, שכר הבסיס של פרופ' מן המניין בארץ אינו 25,000 שקל אלא נמוך הרבה יותר. שכר זה יכול לעלות על פי מערכת של תגמולים לחרוצים ולמוכשרים, ומערכת זו לוקחת בחשבון תרומה נוספת למוסד באמצעות תפקידים אוניברסיטאיים הדורשים השקעת זמן ניכרת, כמו גם הצטיינות המתבטאת בזכייה בתקציבי מחקר לאומיים ובין לאומיים. כלומר, הטעון כי שכר חברי הסגל האקדמי בארץ מעודד חוסר פעילות אין לו על מה להסתמך. ועתה לטעון האולטימטיבי אשר מוצא תמיד מן הארון בעיתות משבר. חברי הסגל האקדמי נדרשים ללמד רק 6 שעות רחמנא ליצלן! ובכך חברי הסגל האקדמי של אוניברסיטאות כגון הרווארד, ייל, או סטנפורד, מלמדים אף פחות מ-6 שעות בשבוע, וגם מחקרם מתנהל ללא פיקוח, שם כמו בכל אוניברסיטה בעולם החופשי. שעות העבודה הארוכות של חברי הסגל האקדמי בארץ ובעולם מוקדשות להדרכת תלמידים לתואר שני ושלישי, לקריאת עבודות מ.א. ודוקטורט, להשתתפות בוועדות הנחוצות לניהול מערכת אקדמית כה מורכבת, להרצאות בסמינרים וקבוצות עבודה, ועדיין לא הגענו למחקר עצמו, איסוף ועיבוד נתונים, קריאה וכתיבה. אין זה מקרה שלפי נתוני הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, ממוצע שעות העבודה של מרצה באוניברסיטה הינו 53 שעות בשבוע, הרבה מעל המקובל בשרות הציבורי שבו דווקא יש פיקוח. העובדה הראויה לציון במערכת שכזו היא שלמרות שאין פיקוח על עבודת הסגל האקדמי הוא הצעיד את ישראל להישגים אשר זוכים להערכה בעולם כולו, ובנה את התשתית ליכולתה המדעית והטכנולוגית כיום, כמו גם את הבסיס לצמיחתה הכלכלית. הרופאים, הכלכלנים, המהנדסים, אנשי העסקים, הטכנאים, אנשי היי-טק, של ישראל עוברים את הכשרתם באוניברסיטאות, לא רק באולמות ההרצאה, אלא במעבדות, בסמינרים, ובחדרי המחקר. הנסיון לשחוק בשנים האחרונות את תקציבי האוניברסיטאות, כמו גם את שכר הסגל האקדמי הוא האיום האמיתי על המשך תרומתה של האקדמיה לכלכלה ולתרבותה של ישראל.